

**Evaluering af forsøgsordning
med
vredeshåndteringsprogrammet
”anger management”**

ANNE-JULIE BOESEN PEDERSEN

JUSTITSMINISTERIETS FORSKNINGSKONTOR

FEBRUAR 2012

1. Sammenfatning

Evalueringen angår den forsøgsordning, der som led i regeringens handlingsplan mod volds- og ungdomskriminalitet blev iværksat efteråret 2005 vedrørende anvendelse af vredeshåndteringsprogrammet ”anger management” som vilkår for en betinget dom over for unge lovovertrædere.

Evalueringen viser, at kriminalforsorgen i knap halvdelen af de sager, hvor de har foretaget en egnethedsvurdering, finder vedkommende egnet til at deltage i ”anger management”-kurset, og at domstolene i knap to tredjedele af disse tilfælde ender med at idømme vedkommende en dom med vilkår om ”anger management”.

Redegørelsen vedrørende de domme med vilkår om ”anger management”, som er afsagt frem til september 2011, viser bl.a., at den kriminalitet, der ligger til grund for dommene, primært angår simpel vold, § 244, at omtrent halvdelen af de unge ikke tidligere er straffet, at forholdsvis mange af de dømte er piger, og at relativt få har en fremmed etnisk baggrund.

Evalueringen omfatter også en recidivundersøgelse og et forsøg på at vurdere programmets effekt. Sammenlignet med unge, som er vurderet egnede til at deltage i ”anger management”, men som er idømt en dom uden vilkår herom, er recidivet noget lavere for dem, der har deltaget i kurset. Hvorvidt dette beror på deltagelse i ”anger management” er dog usikkert, både fordi sammenligningsgrundlaget er svagt, og fordi det ikke alene er deltagelse i kurset, der adskiller de to grupper.

2. Indledning

Som led i regeringens handlingsplan mod volds- og ungdomskriminalitet, ”Stop volden”, blev der den 1. november 2005 iværksat en forsøgsordning med mulighed for at anvende vredeshåndteringsprogrammet ”anger management”, som vilkår for en (eventuelt delvis) betinget dom over for unge lovovertrædere.

Forsøgsordningen omfatter unge, der på domstidspunktet er mellem 15 og 20 år, og som har overtrådt straffelovens §§ 119, 121, 244, 245 eller 266. Forsøgsordningen forudsættes anvendt som alternativ til betinget eller ubetinget fængselsstraf på op til 40 dage, herunder kombinationsdomme. Endvidere forudsættes forsøgsordningen i almindelighed kun anvendt over for unge, der ikke tidligere har begået voldskriminalitet, dog efter konkret vurdering også over for unge, der har højst tre tidligere domme for vold eller lignende.¹

Forsøgsordningen er geografisk afgrænset, idet den omfattede politikreds 1-8² frem til 2007 og derefter Københavns Politi, Vestegnens Politi og Nordsjællands Politi. Forsøgsordningen vil foreløbig være i kraft indtil ultimo 2012.

I sager, der potentielt kan afgøres med en (eventuelt delvis) betinget dom med vilkår om ”anger management” (i det følgende AM-dom), skal politiet foranledige, at der af kriminalforsorgen udfærdiges en personundersøgelse, jf. retsplejelovens § 808, vedrørende den pågældende unge. Endvidere skal kriminalforsorgen foretage en vurdering af den unges egnethed til deltagelse i programmet.³

Denne evaluering belyser forløbet af de sager, som kriminalforsorgen har modtaget med henblik på en sådan egnethedsvurdering, samt en kvantitativ karakteristik af de AM-domme, der er idømt frem til 3. kvartal 2011. Desuden indeholder foreliggende evaluering en undersøgelse af recidivet for de unge med en AM-dom.

I 2008 blev der af Justitsministeriets Forskningskontor lavet en midtvejsevaluering af forsøgsordningen.⁴ Denne omhandlede også en beskrivelse af selve programmet, en interviewundersøgelse med deltagere i programmet samt en analyse af misforholdet mellem det potentielle antal AM-domme og det faktiske antal, idet idømmelsen af betingede domme med vilkår om ”anger management” er blevet anvendt noget sjældnere end antaget ved forsøgets start.

¹ Justitsministeriets cirkulæreskrivelse nr. 9679 af 11. oktober 2005.

² De daværende politikredse i København, på Frederiksberg, i Gentofte, Lyngby, Gladsaxe, Hvidovre, Glostrup og Tårnby.

³ Justitsministeriets cirkulæreskrivelse nr. 9679 af 11. oktober 2005.

⁴ *Midtvejsevaluering af forsøgsordning med vredeshåndteringsprogrammet ”anger management”* af Susanne Clausen, Justitsministeriets Forskningskontor, 2008.

3. Kriminalforsorgens og domstolenes selektion

Med henblik på at belyse, i hvilket omfang Kriminalforsorgen vurderer den sigtede egnet til deltagelse i AM, og i hvilket omfang domstolene på baggrund heraf idømmer AM, er der gennemført en særskilt undersøgelse af de anmodninger om en egnethedsvurdering vedrørende AM, der i perioden 1. november 2005 til medio september 2011 er modtaget i Kriminalforsorgen.

Datamaterialet stammer fra de tre afdelinger i den frie kriminalforsorg (KIF), København, Vestegnen og Nordsjælland, som i forsøgsperioden har stået for gennemførelse af egnethedsvurderingerne. Datamaterialet omfatter i alt 368 sager.⁵

På baggrund af oplysningerne fra de tre KIF-afdelinger er der, som vist i skemaet side 6, lavet en oversigt over forløbet i disse sager.

Af figuren fremgår, at ud af de 368 sager med anmodninger om egnethedsvurderinger er der foretaget en egnethedsvurdering i 281 sager, svarende til 76 pct.⁶ At der ikke er foretaget egnethedsvurdering skyldes – i 14 af tilfældene – at den sigtede er udeblevet eller ikke har ønsket at deltage i den grundlæggende personundersøgelse (PUS),⁷ mens det i 53 tilfælde skyldes, at den sigtede er udeblevet eller ikke har ønsket at deltage i den særlige egnethedsvurdering, der angår AM. I ét tilfælde viser det sig, at personen i stedet skulle have foretaget en mentalobservation, mens der i to andre tilfælde ved en fejl ikke blev foretaget den egnethedsvurdering, som politiet havde anmodet om. Disse sager er alligevel endt med en AM-dom, og det kan tilføjes, at den ene af de unge har gennemført programmet, mens der ikke foreligger oplysninger herom for den anden unges vedkommende.⁸ I 16 sager er årsagen til manglende egnethedsvurdering ikke oplyst. Hertil kommer én verserende sag, hvor der endnu ikke på opgørelsestidspunktet (medio september 2011) var foretaget en egnethedsvurdering.

Af Justitsministeriets cirkulæreskrivelse nr. 9679 af 11. oktober 2005 fremgår det, at der i egnethedsvurderingerne skal lægges vægt på, om den unge I) er motiveret for at lære at håndtere stærke følelser i form af vrede m.v., II) behersker det danske sprog i det omfang, som er nødvendigt for at

⁵ Desværre har det ikke været muligt at få oplysninger for hele forsøgsperioden fra den ene af KIF-afdelingerne, idet der mangler oplysninger for godt ét år. Reelt er der derfor flere sager med anmodning om egnethedsvurdering, end det fremgår af denne undersøgelse. Oplysninger om selve AM-dommene indgår dog i alle tilfælde.

⁶ I to sager er de unge blevet vurderet i kommunalt regi, ligesom AM-kurset hører til her. I disse sager er kriminalforsorgen således ikke blevet anmodet om en egnethedsvurdering, men eftersom deltagelse i AM-programmet indgår som et vilkår i dommen, er de to sager inkluderet i denne undersøgelse.

⁷ Heri indgår en person, der er fraflyttet forsøgsområdet.

⁸ Der skal i denne forbindelse peges på en sag om en ung mand, som tidligere (i 2006) var blevet vurderet egnet til AM og havde gennemført AM-programmet, og som får endnu en AM-dom i 2007. I forbindelse hermed er der imidlertid ikke modtaget en anmodning fra politiet og derfor ikke foretaget en ny egnethedsvurdering. Selv om personen tidligere er blevet vurderet egnet til AM, betyder det dog ikke, at personen også vil være det fremover, idet også omstændigheder ved den konkrete voldsforbrydelse lægges til grund for denne vurdering. Voldens grovhed og karakter var i den anden sag netop af en art, så det må antages, at personen næppe ville blive anset som egnet til AM.

få udbytte af at deltage i undervisningen og III) er indstillet på at gennemføre forløbet. Endvidere fremgår det, at personer, som anvender vold, trusler eller lignende på en mere velovervejet eller planlagt måde til at opnå mere specifikke, konkrete resultater (f.eks. ved på forhånd planlagt volds-kriminalitet), som udgangspunkt ikke vil være egnede til deltagelse i programmet.

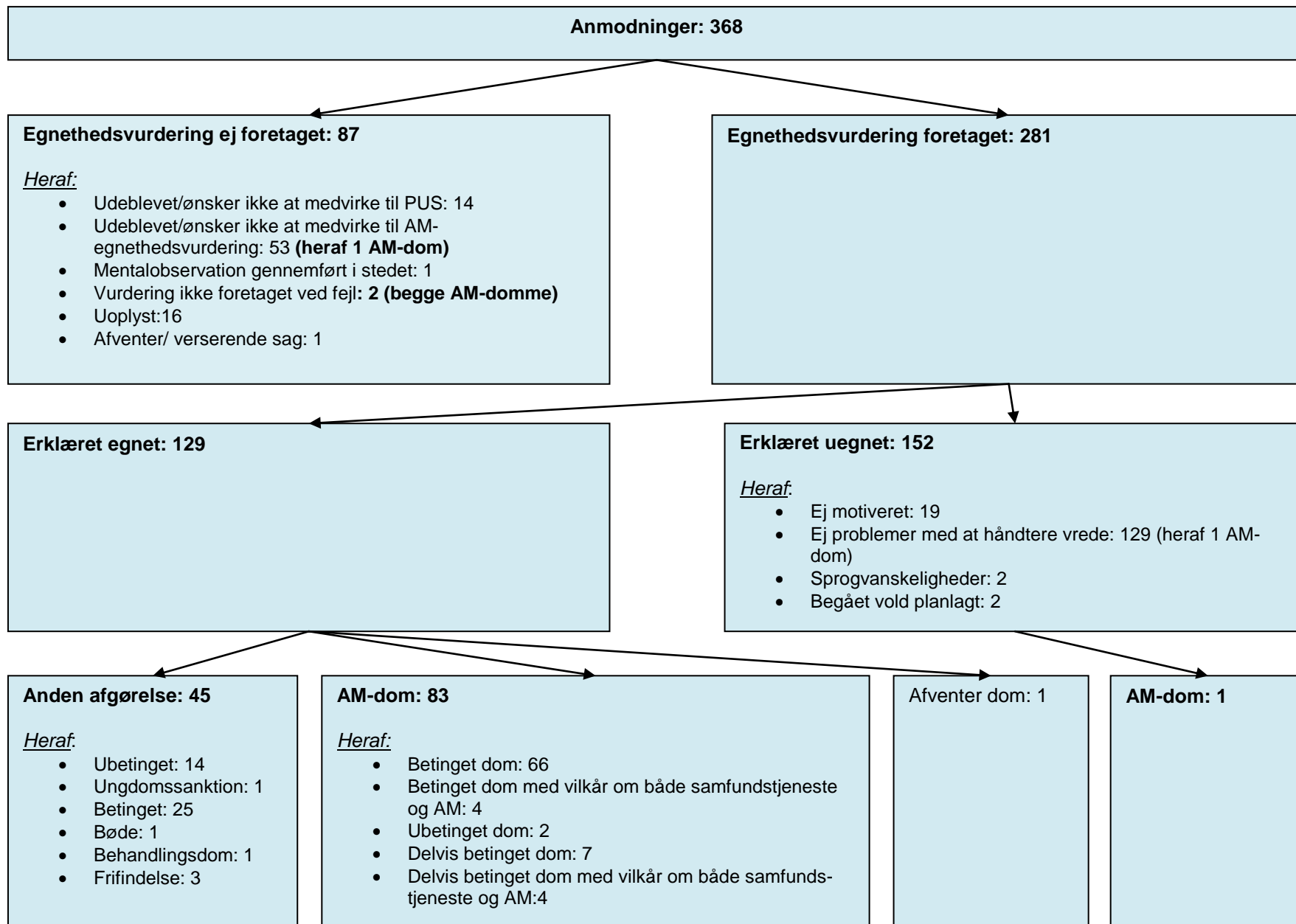
Af de 281 sager, hvor der er foretaget en egnethedsvurdering, erklæres den unge for egnet i 129 af sagerne, svarende til 46 pct., mens de i de resterende 152 sager erklæres for uegnede. Den typiske begrundelse for at erklære en ung uegnet er, at vedkommende ikke menes at have problemer med at håndtere vrede (129 tilfælde).⁹ Desuden findes 19 af de unge ikke motiverede for at deltage i AM-programmet, mens begrundelsen i de resterende fire sager er henholdsvis sprogvanskeligheder (to tilfælde), og at volden er planlagt (to tilfælde), hvorfor personerne ikke hører til målgruppen for AM-programmet, jf. ovenfor.

Af de 129 sager, hvor de unge erklæres egnede til deltagelse i AM, ender 83 sager, svarende til 64 pct., med en AM-dom, mens 45 sager, svarende til 35 pct., ender med en anden afgørelse. I en enkelt sag var der på dataindsamlingsstidspunktet endnu ikke faldet dom.

De fleste af dem, der har fået en AM-dom, nemlig 60 ud af 87, havde på undersøgelsestidspunktet gennemført programmet, mens syv afventede undervisningen eller var undervejs i et forløb. Fire personer havde afbrudt undervisningen, mens én aldrig var mødt op. I de resterende 15 sager er der ikke oplysninger om undervisningsforløbet.

Samlet set er der således i den undersøgte periode kommet 368 anmodninger fra politiet om egnethedsvurdering med henblik på AM, hvoraf 87 sager – når også dommene uden egnethedserklæring og den, hvor personen findes uegnet til AM, inkluderes – er endt med en AM-dom. Det svarer til 24 pct. af sagerne. Det er altså en forholdsvis lille andel af sagerne med anmodning om egnethedsvurdering, der ender med en AM-dom. Dette skyldes hovedsageligt tre forhold: 1) at de unge udebliver eller ikke ønsker at medvirke i personundersøgelsen eller egnethedsvurderingen, 2) at de unge ikke vurderes at have problemer med at håndtere vrede og dermed ikke falder inden for forsøgsordningens målgruppe, og 3) at domstolene idømmer en anden sanktion end en AM-dom. I 27 af de 45 tilfælde, hvor retten har truffet en anden afgørelse, ligger afgørelsen med hensyn til straffens art og længde inden for det område, hvor AM kan anvendes.

⁹ I en enkelt af disse sager, beslutter dommeren alligevel at idømme den unge en AM-dom. Vedkommende har gennemført programmet.

4. Domme med AM-vilkår

Frem til september 2011 er der afsagt i alt 87 AM-domme. På baggrund heraf gives der i det følgende en karakteristik af de unge, der idømmes AM, og den kriminalitet, der ligger til grund for dommen.

Der ses stor variation i det årlige antal domme med AM-vilkår, jf. tabel 1. I 2006 er antallet af domme særlig stort (34), hvilket kan tænkes at skyldes, at man især i forsøgsordningens begyndelse har været mere opmærksomme herpå, mens antallet af AM-domme omvendt er særlig lille i 2009. Overordnet set er der som nævnt afsagt færre AM-domme end forventet, hvilket bl.a. beror på det ovenomtalte bortfald undervejs i forløbet. Af midtvejsevalueringen af forsøgsordningen fremgår endvidere, at den væsentligste årsag til, at der er afsagt så få AM-domme, er, at politiet langt fra i alle potentielle sager anmoder kriminalforsorgen om at foretage en egnethedsvurdering.¹⁰

Tabel 1. Domme fordelt efter hvilket år, de er afsagt.

	Antal
2005 (fra november 2005)	2
2006	34
2007 ¹¹	10
2008	10
2009	5
2010	13
2011 (frem til september 2011)	13
I alt	87

Den kriminalitet, der ligger til grund for dommene, angår primært simpel vold (§ 244), nemlig 68 af de 87 sager. Dertil kommer ni sager om vold m.v. mod nogen i offentlig tjeneste (§ 119, stk. 1), seks sager om alvorligere vold (§ 245) og en sag vedrørende trussel på livet (§ 266). I to tilfælde er der idømt AM for overtrædelse af § 123, vold eller trusler om vold mod vidner m.v. Denne paragraf er ikke omtalt i cirkulæret om forsøgsordningen. I et tilfælde angår dommen slet ikke voldskriminalitet, men tyveri (§ 276). Her er der tale om en fællesstraf, som omfatter en tidligere dom med AM-vilkår.

De 87 AM-domme angår 83 personer, idet fire personer hver har to domme. I tre tilfælde er der tale om en fællesstraf.

¹⁰ Jf. *Midtvejsevaluering af forsøgsordning med vredeshåndteringsprogrammet "anger management"* af Susanne Clausen, Justitsministeriets Forskningskontor, 2008.

¹¹ Det kan bemærkes, at antallet af AM-domme i 2007 i midtvejsevalueringen er opgjort til 11. Dette skyldes en fejlregistrering af en domsdato.

Vilkåret om AM er typisk knyttet til en betinget dom, da 74 af de 87 AM-domme er betingede. I 11 tilfælde er AM-vilkåret knyttet til en delvis betinget dom. De resterende to sager er ubetingede domme. I den ene af disse indgår AM som et vilkår ved prøveløsladelsen.

Straflængden er i fire tilfælde ikke fastsat, mens den i de øvrige domme er fastsat til op til 10 måneders fængsel, jf. tabel 2. De to ubetingede domme er fastsat til henholdsvis 40 dage og 3 måneder, mens den ubetingede del af straffen i de 11 delvis betingede domme varierer mellem 10 dage og fem måneder.

Tabel 2. Straffens samlede længde.

	Antal
Uden straffastsættelse	4
Indtil 14 dage	4
20-30 dage	12
40 dage	19
50 dage	7
60 dage	19
70-80 dage	4
3 måneder	12
5 måneder	2
6 måneder	2
8 måneder	1
10 måneder	1
I alt	87

I langt de fleste af sagerne, 84 af 87, indgår desuden et vilkår om et års tilsyn af kriminalforsorgen. Ifølge Justitsministeriets cirkulæreskrivelse nr. 9679 af 11. oktober 2005 forudsættes det, at der i tilknytning til et AM-vilkår fastsættes vilkår om tilsyn af kriminalforsorgen i et år med det formål at sikre en korrekt gennemførelse af forløbet samt påse, at der hurtigt skrives ind over for eventuel manglende overholdelse af dette vilkår. Endvidere skal der gennem tilsynet sikres den unge støtte i løsningen af de eventuelle andre problemer, som måtte opstå for den unge i tilsynsperioden. I de tre tilfælde, hvor der ikke indgår vilkår om tilsyn af kriminalforsorgen, indgår vilkår om tilsyn af de sociale myndigheder.¹² I alt 38 domme indeholder et sådant vilkår om, at tiltalte efter kommunens nærmere bestemmelser skal undergive sig foranstaltninger efter lov om social service. I otte af dommene er der ved siden af vilkåret om AM også givet vilkår om samfundstjeneste på mellem 40

¹² Det fremgår af Justitsministeriets cirkulæreskrivelse nr. 9679 af 11. oktober 2005, at *Kriminalforsorgens tilsyn med unge, der idømmes en (eventuelt delvis) betinget dom med vilkår om "anger management", træder ikke i stedet for – men er et supplement til – det tilsyn af de sociale myndigheder, som i medfør af servicelovens § 40 fastsættes over for unge under 18 år med tilsynsbehov, der idømmes en betinget dom. Det forudsættes således, at der i disse tilfælde fastsættes et såkaldt "dobbelt tilsyn". To af de tre domme, der ikke omfatter et tilsyn af kriminalforsorgen, er sager, hvor de unge er blevet vurderet i kommunalt regi, og hvor også AM-kurset er kommunalt, se også fodnote 6.*

og 80 timer. Ni domme omfatter desuden vilkår om misbrugsbehandling (alkohol eller euforiserende stoffer) og en enkelt et betinget vilkår om psykiatrisk behandling.

I størsteparten af dommene (64) er der ingen medtiltalte. I de 23 tilfælde, hvor der er medtiltalte, drejer det sig hovedsageligt om en enkelt medtiltalt (16 sager), mens der seks tilfælde er tale om to medtiltalte og i en enkelt sag seks medtiltalte. I otte af de 23 sager, hvor der er medtiltalte, er denne eller en af disse også idømt AM.

Knap halvdelen af dem, der er idømt AM, er tidligere straffede. Med tidligere straffe forstås fældende strafferetlige afgørelser, dvs. ubetingede domme, betingede domme, foranstaltningsdomme, bøder og tiltalefrafald.¹³ Omtrent halvdelen af de unge, der tidligere er straffet, har højst én tidligere afgørelse, jf. tabel 3. Det største antal tidligere domme er syv. De 42 unge med tidligere domme har i alt 84 afgørelser.

Tabel 3. Domme fordelt efter antallet af tidligere afgørelser.

	Antal
Ingen tidligere afgørelser	45
1 tidligere afgørelse	18
2-3 tidligere afgørelser	19
4-5 tidligere afgørelser	4
Mere end 5 tidligere afgørelser	1
I alt	87

Som nævnt indledningsvis er forsøgsordningen i almindelighed tiltænkt unge, der ikke tidligere har begået voldskriminalitet, eller i hvert fald maksimalt har tre tidligere domme for vold eller lignende. Der er i alt 23 tidligere afgørelser for vold fordelt på 20 unge. 18 personer har én tidligere dom for voldskriminalitet, og de to resterende unge har henholdsvis to og tre tidligere domme for voldskriminalitet. Den tidligere voldskriminalitet angår typisk simpel vold, § 244 (19 af 23). De resterende sager angår alvorligere vold, § 245 (tre sager) og vold m.v. mod offentlig myndighed, § 119 (en sag).

Af de 42 unge, der har en tidligere fældende afgørelse, har fire været idømt en ubetinget frihedsstraf. I øvrigt drejer hovedparten af de tidligere afgørelser sig om betingede domme og bøder.

Som det altid er tilfældet inden for det strafferetlige område, er der en markant overvægt af mænd/drenge blandt de dømte. Således er knap hver fjerde – 23 pct. – af de unge med AM-vilkår piger. Kriminalstatistikken viser, at det generelle forhold mellem antal piger og drenge, der får en fælden-

¹³ Det bemærkes, at bøder under 2000 kr. for mindre alvorlige færdselslovsovertrædelser ikke er inkluderet i hverken opgørelse over tidligere kriminalitet eller recidiv, jf. det følgende.

de afgørelse for vold, er ca. 1:6.¹⁴ Sammenlignet hermed er der altså relativt mange piger, der får en AM-dom.

Med hensyn til aldersfordelingen viser opgørelsen, at størstedelen (61 pct.) af de unge, der er idømt AM, var 15-17 år på afgørelsestidspunktet, mens 38 pct. var 18-20 år.¹⁵ Gennemsnitalderen er 17 år.

Hvad angår de unges herkomst, er en meget stor andel (87 pct.) af dansk herkomst, jf. tabel 4. Ganske få har status som indvandrere eller efterkommere. Til sammenligning kan nævnes, at knap en tredjedel af de 15-19-årige, der i 2010 blev dømt for en voldsforbrydelse, er af fremmed etnisk herkomst.¹⁶ På denne baggrund kunne man godt have forventet, at en større andel af dem, der får en AM-dom, ville have status som indvandrere eller efterkommere. Dog indgår sprogkundskaber i vurderingen af, om den unge er egnet til en AM-dom, jf. det tidligere, hvilket kan være med til at forklare den store andel unge med dansk herkomst.

Tabel 4. Domme fordelt efter dømtes herkomst.

	Antal
Dansk herkomst	76
Indvandrer	5
Efterkommer	6
I alt	87

5. Recidiv

Den oprindelige plan for evalueringen var at sammenligne recidivprocenten for dem, der idømmes AM, med recidivprocenten for unge fra politikredse uden for forsøgsordningen, som ville kunne have fået en AM-dom, hvis de henhørte under forsøgsområdet, men som i stedet er idømt anden sanktion for vold. Til brug for evalueringen blev der derfor i starten af forsøgsperioden indhentet oplysninger om disse potentielle AM-domme fra andre politikredse, men da det ret hurtigt viste sig, at meget få i forsøgsområdet blev idømt AM, ophørte denne indsamling af information til en kontrolgruppe. Når selektionen til en forsøgsordning er meget kraftig, og det samtidig ikke er muligt at kontrollere, om selektionen er skæv, er det således ikke muligt sikkert at afgrænse en kontrolgruppe på denne måde.

I princippet vil det i stedet være muligt at afgrænse en kontrolgruppe blandt de unge, der findes egnede til AM, men som ender med at blive idømt en anden sanktion. Disse unge udgør således en

¹⁴ Jf. *Udviklingen i omfang og art af ungdomskriminalitet, 2001-2010*. Justitsministeriets Forskningskontor, 2011.

¹⁵ En enkelt person er dog på domstidspunktet netop fyldt 21 år. Denne person falder dermed uden for målgruppen, men eftersom personen har fået en AM-dom i et af forsøgsområderne, og da pågældende var 20 år på gerningstidspunktet, er det valgt at inkludere personen i undersøgelsen.

¹⁶ Baseret på information om fældende afgørelser i 2010 fra Danmarks Statistik.

yderst anvendelig kontrolgruppe, idet der er garanti for, at de er sammenlignelige med de unge med en AM-dom med hensyn til motivation og de andre forhold, egnethedsvurderingen er baseret på. At nogle af de egnede ikke idømmes en AM-dom, kan antages først og fremmest at bero på arten og omfanget af såvel deres tidligere som deres nuværende kriminalitet, og det er forhold, som det muligt at kontrollere for i de statistiske analyser, der anvendes i effektevalueringer.¹⁷ Det skal understreges, at også individuelle forskelle i dommernes vurdering af de enkelte sager kan bevirke, at personer, som er sammenlignelige med hensyn til tidligere og nuværende kriminalitet, kan ende med forskellige sanktioner.¹⁸

Problemet med denne kontrolgruppe er imidlertid, at den er meget lille. Som nævnt er det 42 af de egnede, der idømt en anden sanktion.¹⁹ Heraf vil dog ikke alle kunne indgå i en effektundersøgelse, idet det kun for 32 af dem er muligt at måle recidiv i den toårige observationsperiode, der almindeligvis anvendes i effektundersøgelser. Også gruppen, der har fået en AM-dom, er ret beskeden, idet kravet om en toårig observationsperiode alene er opfyldt for 58 af dem. Når der er tale om så små populationer, reduceres robustheden ved resultaterne af de statistiske analyser, idet små ændringer ved gruppernes sammensætning eller små udsving i recidivtallene vil kunne influere afgørende på resultaterne. De følgende sammenligninger mellem de to grupper – som her benævnes henholdsvis forsøgsgruppen og kontrolgruppen – skal vurderes i dette perspektiv. Sammenligningen gælder forhold, der har betydning for risikoen for recidiv.

Et af de forhold, der har størst betydning for risikoen for ny kriminalitet, er omfanget af forstraffe. Som det fremgår af tabel 5, har halvdelen af de 58 unge i forsøgsgruppen ingen forstraffe, mens de øvrige har mellem én og fire tidligere strafferetlige afgørelser. Sammenlagt har disse unge 53 tidligere afgørelser. Af de 32 unge i kontrolgruppen har 14 ingen forstraffe, mens de øvrige har mellem én og 12 tidligere strafferetlige afgørelser og sammenlagt i alt 51 tidligere afgørelser. Der er således en tendens til større kriminel belastning i kontrolgruppen end i forsøgsgruppen, men der er dog ikke tale om en statistisk signifikant forskel mellem andelene, der ikke tidligere er dømt for kriminalitet.

Tabel 5. Tidligere kriminalitet.

	Forsøgsgruppe Antal unge	Kontrolgruppe Antal unge
Ingen tidligere afgørelser	29	14
1 tidligere afgørelse	14	7
2-3 tidligere afgørelser	12	7
Flere end 3 tidligere afgørelser	3	4
I alt	58	32

¹⁷ Se også *Samfundstjeneste. En effektevaluering*. Christian Klement, Justitsministeriets Forskningskontor, 2011.

¹⁸ En rundspørge blandt nogle af de KIF-medarbejdere, der har udarbejdet egnethedsvurderingerne, viser, at de primært opfatter forskelle i udfald i sager mod personer, der alle er fundet egnede til AM, som forårsaget af netop forskelle mellem dommeres eller anklagemyndighedens vurdering af sagerne.

¹⁹ Her bortses fra de tre personer, der frifindes.

Alder for kriminel debut er også relateret til recidivrisikoen, idet der er større risiko for fortsat kriminalitet blandt dem, der debuterer tidligt. Af tabel 6 fremgår, at der i begge grupper er en forholdsvis stor andel, som er debuteret som 15-årige, nemlig henholdsvis 47 pct. af forsøgsgruppen og 41 pct. af kontrolgruppen. Heller ikke denne forskel er statistisk signifikant.

Tabel 6. Kriminel debutalder.

	Forsøgsgruppe Antal unge	Kontrolgruppe Antal unge
15 år	27	13
16 år	20	9
17 år og derover	11	10
I alt	58	32

Det samme gælder med hensyn til kønsfordelingen, jf. tabel 7. Som bekendt er risikoen for recidiv større blandt drenge end blandt piger.

Tabel 7. Køn.

	Forsøgsgruppe Antal unge	Kontrolgruppe Antal unge
Dreng	41	25
Pige	17	7
I alt	58	32

Der er videre set på grovheden af den kriminaliteten, de unge er dømt for. Kun fire af de 58 unge i forsøgsgruppen er dømt for alvorligere voldskriminalitet, § 245, mens tilsvarende gælder for ni af de 32 unge i kontrolgruppen. Denne forskel afspejler sig også i straffens art, jf. tabel 8 – en forskel, der dog også kan skyldes andre forhold, såsom tidligere kriminalitet. Mens 14 pct. af de unge i forsøgsgruppen er idømt en helt eller delvis ubetinget dom, gælder det 38 pct. af kontrolgruppens unge.

Tabel 8. Indeksdom fordelt efter art.

	Forsøgsgruppe Antal unge	Kontrolgruppe Antal unge
Ubetinget dom (inkl. delvist betinget)	8	12
Øvrige domme	50	20
I alt	58	32

Det skal understreges, at forskellen mellem grupperne i arten af den aktuelle dom er forventet, idet AM netop forudsættes anvendt som alternativ til en ubetinget fængselsstraf.

Der er endelig også lavet en opgørelse over recidiv, dvs. ny kriminalitet, hvor gerningsdatoen ligger efter indekssdommen, og hvor domsdatoen ligger inden for den toårige observationsperiode.²⁰ Opgørelsen viser, at mens 24 af de unge i forsøgsgruppen mødes med en ny strafferetlig afgørelse i observationsperioden, drejer det sig om 21 af de unge i kontrolgruppen. Det svarer til en recidivprocent på henholdsvis 41 og 66, og denne forskel er statistisk signifikant.

Recidivopgørelsen viser videre, at andelen, der idømmes en (ny) ubetinget dom er større i kontrolgruppen end i forsøgsgruppen, jf. tabel 9. Men igen – tallene er små, og billedet kan let ændre sig.

Tabel 9. Recidiv fordelt efter alvorligste sanktion i opfølgingsperioden.

	Forsøgsgruppe Antal unge	Kontrolgruppe Antal unge
Ubetinget dom	5	9
Betinget dom	5	3
Bøde	14	9
I alt	24	21

På trods af det ringe antal personer i de to grupper er der alligevel gennemført nogle statistiske analyser, der kan belyse, om forsøgsgruppen – når der kontrolleres for de forskelle, der som vist ovenfor i øvrigt er mellem grupperne – fortsat har et lavere tilbagefald til ny kriminalitet (målt som recidiv/ikke-recidiv). Analysen peger på, at sandsynligheden for recidiv er lavere for dem med en dom med vilkår om AM, for piger, og for dem der debuterer efter det 15. år. Der synes således at være en tendens til, at både køn, kriminel debutalder og spørgsmålet om et AM-vilkår hver for sig har sammenhæng med sandsynligheden for, at den unge begår ny kriminalitet.

Det skal endnu engang understreges, at datagrundlaget er overordentligt spinkelt, og at ovenstående – positive – resultat ikke bør generaliseres, men så vidt muligt bør resultatet afprøves på et større datamateriale. Det skal videre understreges, at det under alle omstændigheder er vanskeligt at tolke det nævnte resultat, da det ikke nødvendigvis alene relaterer sig til AM, men for så vidt også kan være en effekt af, at personer med en AM-dom hyppigere idømmes ikke-frihedsberøvende straffe. Fra andre undersøgelser ved vi, at personer, der undgår en ubetinget dom eller afsoning i et fængsel, har en mindre recidivrisiko end dem, der idømmes ubetingede domme/afsoning i et fængsel. Det skal endelig også påpeges, at AM-programmet er et kortvarigt program, der betragtes som et forbehandlingsprogram. Nogle af de unge har derfor efterfølgende deltaget i et andet af kriminalforsorgens programmer, Nye Veje. Efter det oplyste angår dette kun et fåtal, men dette kan alligevel godt have en betydning for resultatet og i hvert fald yderligere vanskeliggøre en vurdering af, om AM-programmet isoleret set har en kriminalpræventiv effekt.

²⁰ Da det ikke i alle tilfælde har været muligt at få oplyst datoen for gennemførelse af AM-programmet, måles recidiv i perioden efter AM-dommen i stedet for efter gennemførelse af programmet.